ובלבד שלא תהא מופסקת. ל"ע מאי פי' ומאי ב) אשמעינן: **אין** פוטר בה אלא מינה. פי' בקונטר' אם אדומה היא יעיל בה שני חוטים אדומים ותימה מידי ליעבא קגריס ושמא מדרבנן משום זה אלי ג) ואגוהו (סוכה דף י"ח:) הוי מ) [ועוד נראה דאיירי בשאר מיני כגון שילאין וכלך וסיריקין דאין פוטר אלא במינם מדאוריי"תא] ומה דפי' בשירים אלו דוקא דהא אמרי' דאמר ופשתים פוטרין בהם: **ואם** הביא כשר. למאי דפירש בקונטרס דקא אילן במקום לבן פסול משום שדומה לתכלת ואין כאן שני מינים קשה מאי פריך דלמא האי בריא"תא כרבנן דרש פירקין דאמרי' אין הלכן מעבבת את התכלת:

כאן בטלית בת שמנה חוטין. פירשתי ריש פירקין:

רב אמר אין מתירין. בב) ואפי' למ"ד חוצה גבלת סבר רב דאין לבטל מצות הטלית כלאשבחן במזוזה בסוף הסוחה (ב"מ קב.) שנעשה אותו שנעלה המזוזה ואע"ג דחוצה הדר היא ושמואל דאמר מתירין אע"ג דקסבר חוצה טלית היא דהא שמואל מחייב לעיל כלי קופסא כיון דאין לו אלא כדי טלית אחת טוב שיבא באותה שהוא חפץ להתעטף בה ולא דמי למזוזה בד) ו):

כל מילי דמר עביד ברב. והא דסוף פירה (שבת דף מו.) שרי רבה שרגא דנפטא ופלוגתא דרב ושמואל במוקצה מחמת מיאוס שילהי שבת (דף קנ.) דלמא דמתכת אילי ותו דהתם איכא פלוגתא דרבנתא עוקא ול"ע: **בית** שמאי אומרים ארבע. טעמא דבית שמאי ניחא דדרשינן לעיל (דף לט:) גדיל שנים גדילים ד' אבל טעמא דבית הלל קשה דדוחק לומר דלית להו אלא גדילים שנים ופתיל תכלת הרי תלתא בה) ה) ושמע מינה הא דדרשינן גדילים ד' היינו בכפילה ואגבן קאי והשתא סברי ב"ש דהוא הדין תכלת דפתיל לאו דוקא וסברא הוא להשוותם והיינו ד' חוטין בלא כפילה ובית הלל סברי דפתיל דווקא והא בו) דביומא (דף עב.) דרש מפתיל בו) ט) התם ה) (הוה לאשונים) דכתיב בריש (תרי) מהדר דמיירי בכפול בה) וי"מ פי' דמגדיל נפקא להו לבית הלל דעבות מתורגם עובד גדילו וגרלה לפי' זה דבית הלל דרשי גדילים הרי שתה וכשנכפלו י"ב ויתכן יותר ז) ללא דרשם גדילים וכן משמע בספרי ועשו להם שומע אני יעשה אותן אחד בפני עצמו תלמוד לומר גדילים מכמה ח) גדיל אחד נעשית אין פחות משלשה דברי ב"ה ב"ש אומרים ד' של תכלת ד' של לבן ד' אומרים ד' ובית הלל אומרים ד' ט) (אכן) כי דייקת בה משמע דב"ה דרשי גדילים ואכל גדיל קיימי והשתא טריא דומיא דבית שמאי דאיירי בתכלת ואגבן ומיהו בספרי איכא דאמרי שנים של לבן ואחד של תכלת. [וע"ע תוס' בכורות לט:: ד"ה כמה]: **בית** שמאי אומרים ארבע. פירש בקונטרס הפתיל יהא ארבע נמצא הגדיל שנים ורבינו תם פירש לגדיל קאי והענף שמנה הרי שנים עשר וכן אנו נוהגין וכן משמע בספרי בפרשת כי תצא גדילים למה נאמר לפי שנאמר ועשו להם ציצית שומע אני יעשה חוט א' בפני עצמו ת"ל דמגדיל בה) כמה גדיל נעשית אין פחות משלשה חוטין כדברי בית הלל ובית שמאי אומרים חוטין של תכלת וארבעה של לבן ה) על ארבע ארבע אצבעות משמע דלגדיל קאי והקונטרס נמי פירש כן בג"ל פרק על אלו מומין (בכורות דף לט:) וכן יסד רבי שלמה ספרדי ו) המשולשל יהא נפשל כדי אצבעות ארבע ונפשל קורא הגדיל כמו ז) מפשילין חבלים לתוכן פרק אלו הן הגזלין (מכות דף י.) וכמו אין מפשילין חבלים לתוכן דבפ' בני העיר (מגילה דף כח.): **ארבעה** בגודל. במסכת זבחים בפ' קדשי קדשים (דף קג.) [קתני] דכנס של מזבח היה שלש אמות ומחצה ואנגע ושלש אצבע בזכרותו ואית דמפרשי התם דקשר האצבע קמא בט) ג) הזכרות ואית דגרסי זכרותו היינו לאשונות והכא דלא מפרש מידי ל"ע: ומכיי

ובלבד שלא תהא מופסקת. ז) שיהא כל חוטיה שלימין: **שמע מינה מתירין מבגד לבגד** ח): **דילמא אי בלאי.** הא דקתני שמבטיל תכלת ממקום אחר ותולה בה ולא חיישינן לבזיון דמצוה לה לטלית ראשונה ט) דנתבלה דאין רואיה לציצית קאמר דמתיר ממנה הציצית: **כל מיני לבנים פוטרין בה.** לשון לבן דיוון דמין כנף לינה לקיומי בה אין לך לחזור אחר לבן אלא שיהו בה מיני מינין: **חוץ מקלא אילן.** דדמי לתכלת י) וזיתמנין דמזבן לה לאינם אחרינא וסבר דכל חוטיה תכלת וכי מצריך לטלית אחריתי שקיל תרי חוטיה מהכא יא) ונותן שם עם לבן ותחת אלו יתן לבן וממצאת אחת מהן נפטור בקלא אילן לשום תכלת ושדי קלא אילן עם לבן בציצית והוי כלאים בלא מצוה: **מיפיבי עליה אין פוטרין בה.** לשם לבן אלא מינה שם אדומה היא יעיל בה שני חוטין אדומים ושני חוטין תכלת וכן אחר גוונים: **מביא תכלת.** שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן ופעמ"ג דהאי תכלת הוי מין כנף אפילו הכי שני מינים בעינן דאחזיק בתר רוב עליתות: **ואם הביא כשר.** אלמא קלא אילן נמי פוטר בה: **בעליה בה ד' חוטין.** שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן ופעמ"ג דהאי תכלת הוי מין כנף אפילו הכי שני מינים בעינן דאחזיק בתר רוב עליתות: **ואם הביא כשר.** אלמא קלא אילן נמי פוטר בה: **בעליה בה ד' חוטין.** ושני שם תכלת ושני חוטין לבן: **בעליה בה שמנה חוטין.** אלבע תכלת והטיל בה אלבע קלא אילן לקיים מצות שני מינים יג) פטולין דהואיל ולבר קלא אילן איכא חוטין כל זורכה חייבינן דלמא יד) מצריך לטלית אחריתי ושקיל הנך דתכלת מהכא ותלי לה התם וליכא הכא אלא קלא אילן אי נמי שקיל הנך דקלא אילן ותלי בה. ל"פ ועיקר חוץ מקלא אילן דהא שני מרלאות טו) שבה קפדינן ואלו מרלאין שוין: **מיפיבי כו'** טז) **אם הביא כשר.** טלית בת שמנה חוטין ד' של תכלת ומין אחר וביקש להטיל בה עוד אלבעה אחרים לא יטיל קלא אילן שמא יתכברו לגים אחר ויהא סבור שהם תכלת ויתירם מכאן ויתן בטלית אחרת במקום תכלת עם לבן ואם הביא כשר דהא נפטרה באלבע חוטין של תכלת ולבן אחר: **שמע מינה.** מדפסל יז) הם משום הן משאת דמתירין מבגד לבגד: **דלמא דאי עבד.** אם עבר והתירן אז נפקא מורבה ו)(דסבר דמשתרת ציצית מקלא אילן לחודיה ב"יח) **מנר לנר.** אותן דמנורה: **מסר.** עלינו עם הציצית: **לקנרא.** לכונס ולא חייש דילמא מינתקא תכלת ורמי בה קלא אילן: **עביד להו סיפא.** כשנותנה לכונס מקפל יט) הציצית כמין פקעת שקורים למוש"ל כדי שלא יתנק: **חייב להו מיתה.** עושה לטלית כמין שפה ומתביא החוטין בתוכה ותופר השפה: **ארבעה.** חוטין נתן בחוט הטלית וכופלן לשמנה: **משולשת.** תלויה הענף כ) [לגבד] מן הגדיל: **ארבע.** אלבעות: **ושלש** כא) **שב"ה אומריס.** שהתם כל אלבע אחת מארבע בטפח של כל אדם דהיינו מדת גודל ושית בקטנה (לא כא): בב) **כפילפא.** אלבע וכולן מדה אחת: **ארבע.** חוטין בתוך ארבע אלבעות שלא ירחיק מן השפה יותר מארבע אלבעות: **אין** כא) **שם ציצית אלא יוצא.** תלוי ויוצא מן הכנף משהו: אין

בת ח' חוטין לפי שיש בה שני מיני צבע מלבד הקלא אילן דיש בה ב' דתכלת וב' דצבע אחר ומיהו לכתחילה לא יביא שמא ישנה בה ריתלהו בטלית אחרת לשם תכלת והוי להו כלאים שלא במקום מצוה ובטלית בת ד' חוטין פסולה דאין כאן רק מין צבע אחד ב' חוטין דתכלת וב' דקלא אילן דבענין ב' מיני צבע. ש"מ משילין מדקאמר לא יביא משום דחיישינן שמא יתלהו בטלית אחר במקום תכלת אלמא סבר דמטילין מי. [ובמה מטילין כו' ג] וכמה תהא משולשת בלומר כמה ארוך יהא הגדיל ב"ש אומרים ארבע אצבעות ולהכי קאמר כמה תהא משולשת דגדיל הוא שליש מן הענף והוי הענף שמנה אצבעות וכולו שלשה טפחים שהן זרת ומהכא ילפינן משך הציצית זרת דבמבחוח לא ילפינן כמה ארכו ואגן בציצית עבדינן כב"ש ועבד' ארבע חוטין וד' אצבעות גדיל. הרגמ"ה: ד) ג' וג' שאמרו ב"ה אחת את ש' ותיבת אומרים נמחק: ה) חמש באצבע ותילהא ו) לעליית יונתן: ז) מופסקת למעלה: ח) לבגד מדקתני שמביא כו' והשאר נמחק: ט) ראשונה. ותיובתא דרב דאמר לקמן אין מתירין מבגד לבגד: דלמא דאי בלאי הא דקתני מביא תכלת ממקום אחר אם בלתה אותה טלית ראשונה: י) לתכלת. ס"א ואתיא למימר לשם תכלת שויא וסברו קלא אילן פוטר לשם תכלת עם לבן בציצית והוי כלאים שלא במקום מצוה: יא) מהכא ונתנן: יב) כשר דליכא למיחש שמא יקח מהן לשום טלית אחר דאי אפשר לפחות מארבע חוטין: יג) מינים פטולה: יד) דילמא אצערך: טו) מראות צבע קדמינן: טז) כו' קבני [אמאי] אם הביא כשר: טלית בת ד' חוטין שנים של תכלת ושנים של קלא אילן פטורה. [טלית בת ח' כו']: יז) מדפסל לה תיבת בה נמחק: יח) לחודיה: ס"א אין מתירין ציצית מבגד לבגד ובריתא דלעיל ושדין מוקי לה בדאי בלאי: אין מדליקין נר חנוכה מנר חנוכה משום ביזוי מצוה כדמפרש במס' שבת: יט) מקפל לציצית: כ) ושלש שאמרו ב"ה: כא) בקטנה בזרת: כב) חמש באצבע ותילהא וארבע בגודל וכולן: כג) מתירין לא מבטיא לס"ד כלי קופסא חייבין דאין מטילין אלא אפי' כד) למזרזה לפי שהיא לשמור מן המזיקין ואם נטלה מן הבית כיון שישראל גר בו הוי ליה כמזיק את חבירו דשמא לא יזמנא אחרת מיד: כה) תלתא. ושמא. תיבות ושמע מינה נמחק: כו) דביומא עיין תוס' לעיל (דף לח ע"א): כז) התם אשנים דכתיב ברישא תיבות הוה ראשונים ותיבת תרי ל"ש: כח) ור"ת פי' דגדיל משמע ג' דאין גדיל פחות מג' כמו עבות (דסוכה) דמעשה עבות תרגום עובד גדיל. תו"ח: כט) קמא קרוי זכרות אות ה' נמחק:

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ח:

לג ב מיי' פ"ז מהלכות ציצית הלכה יג טוש"ע ס"מ סי' טו סעיף ג:

לד ג מיי' פ"ד מהלכות תעטה הלכה ט טוש"ע ס"מ סימן תרמד סעיף ג:

לה ד מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה ה טוש"ע ס"מ סי' שלו סעיף ג:

לו ה טוש"ע שם סימן כא סעיף ג הגה"ה:

לז ו מיי' פ"ז מהלכות ציצית הלכה ו סמג עשין כו טוש"ע ס"מ סי' יא ס"ג:

לח ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

שיטה מקובצת

כלאים לענין דין בפני עצמו קאמר ליה ולא אמרינן דקאי [אטלית פטורה] לבד מדקאמר ואפי' בטלית פטורה אלמא דין אחד נמי אשמועינן ונפקא מינה דאם יש לו לאדם ציצית מתכלת ריש בו כלאים אם אשתו לובשתו אין בו משום כלאים אפילו לאשתו וגם הוא אינו עובר משום כלאים אם לבשן בלילה וה"נ אמרינן בפרק טרף בקלפי (דף מ"ו ע"א) אברים וכו' עד לא ירדו אלמא דין אחד בפני עצמו אשמועינן בהא דאמר עושה להן מדורה בפני עצמו אע"ג דמשמע לפום דהיתא דלא בא להשמיענו אלא דסודרן ואפ' בשבת ה"נ אמרינן הכא אע"ג דמשמע לפום דהיתא דלא בא להשמיענו אלא אפ' בטלית פטורה אין בה משום כלאים דין אחר בפני עצמו נמי אשמועינן כדפי' וא"ת א"כ לפי דברי ר"ת הא דאמר לקמן נהי דאשתרי כלאים בגייהו דכהנים בעידן עבודה שלא בעידן עבודה לא אשתרו להו ואמאי לא אשתרו להו ללבוש בגדי כהונה שלא בשעת עבודה משום כלאים הול"ל דאין בה משום כלאים כדאמרינן הכא דתכלת אין בה משום כלאים ומותר ללובשן אפי' שלא בזמן ציצית כגון אם לובשו בלילה וי"ל דהתם נמי בבגדי כהונה אין בה משום כלאים אפי' שלא בעידן עבודה והא דקאמר שלא בעידן עבודה לא אשתרי כלאים ה"מ בשאר בגדים שאינן בגדי כהונה אבל בבגדי כהונה איכא למימר אין בה משום כלאים אפי' שלא בעידן עבודה ואע"ג דאמר בפרק בא לו (דף סט) מעשה בשמעון הצדיק שיצא לקראת (אנטיוכוס) [אלכסנדר מוקדון] לבוש שמנה בגדים משום עת לעשות לה' הפרו תורתך ואמאי הא אמרן דאין בהן משום כלאים ומאי הפרו תורתך אית ביה ר"ל כיון דלבשו במקום שאין ראוי לעבודה חוץ לבית המקדש הוי להו כאילו לבוש בגדים אחרים של כלאים: ו) ובלבד שלא תהא מופסקת. גליון פ' שיהא כל חוטיה שלמים [דבתחילה] בעי שיעור וכדאמר לעיל בד"א בתחילתו אבל בסופו שריר כל שהוא והכא הוי תחילה לגבי האי טלית שבא לתלות בה ולהכי בעי שיעור שלם: ז) טלית שכולה תכלת. פ"ה ב' לשונות ולפי' קמא דפי' בד' חוטין כשר קשה דאיכא למיחש שמא שקיל ב' חוטין מהא ותלי להו בטלית אחרת וחשיב להו לכאן ולכאן במקום תכלת ומשלים להם ד' חוטין ממין אחר לכך נראה כפי' שני דבענין ב' מיני צבע כמו בשאר עליתות ומיתיבי כו' אלמא דכשר ומשני לעולם בענין ב' מיני צבע והא דקאמר ואם הביא כשר בטלית

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ובלבד וכו' ומלא אינה וכו' בקונטרס זרת הס"ד:

לעזי רש"י

לימושי"ל. פקנא (של חוט).

מוסף רש"י

אין מתירין מבגד לבגד. אין מתירין ציצית של טלית זו ונותנין אותם לטלית אחרת מדליקין. מנר מנורה לנר אחרת של מנורה ופ"ל (הדליק נר אחרת שאינה שלו) של מנורה (רשב"ם פסחים קא.). הלכה בר"ש בגרירה. דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואע"ג דקעביד תרין וחזי תולה (מגילה דף ג.). לחודיה לו כוונה (שבת כב.). כל מילי דמר. רבה בר נחמני (שם). גורר אדם מטה כסא וספסל. דדבר שאין מתכוין מותר (רשב"ם פסחים קא.). כמה חוטין הוא נותן. בציצית (בכורות לט:). משולשת. תלויה למטה מכנף הבגד, שהרי אין נותנין אותה בשפת הבגד ממש אלא מנציחין אותה ג' אצבעות מתוך הבגד (שם) ל"פ משולשת, כמה יהא בה מגדיל לבד הענף אלו שני גדיל (שם). אחת מארבע בטפח. שלשה גדלין דבל אחד הוי אחת מארבע בטפח (שם).

רבינו גרשום

ובלבד שלא תהא מופסקת מינה ראשי החוטין אחר שתלאן אלא קודם שתלאן שכך דינו: ש"מ מתירין ציצית מבגד לבגד מדקאמר שמביא תכלת ממקום אחר. דלמא דאי בלה אם בלה הבגד הראשון לוקחין לציצית ומשימן בבגד אחר אבל אם לא בלה אין מתירין: כל מיני צבעונין פוטרין במקום (תכלת) [לבן] הואיל והיא עצמה של תכלת: ודבר אחר. לבן של צמר: בטלית בת ד' חוטין לא יביא קלא אילן ואם הביא כשר דלא חיישינן דלמא אתי למישקלינהו מיהא ולמרמינהו בטלית אחריתי שאינה של תכלת דאי שקיל הני ד' מיהא לא אשתייר בהא כלום והא דקתני חוץ מקלא אילן היינו בטלית בת ח' חוטין דאי לעבדינהו מקלא אילן חיישי' דלמא לכי מצטרף למירמי ציצית בטלית אחרת שאינה של תכלת שקיל מהני ח' ד' וכיון דלאו תכלת ניתנו לא

פטרי בטלית אחרת שאינה של תכלת: שמעת מינה מתחיישינן בטלית בת ח' דלמא שקיל ד' מינה ורמי בטלית אחריתי. ש"מ דמתירין מבגד לבגד. דלמא דיעבד מי מארינן דשרי דלמא אתי למעבד אחרינא: אין מדליקין מנר של חנוכה לנר של חנוכה דקא מכחיש מצוה: כל מילי דמר. רבה: רב יהודה מסר גלימא עם תכלת לקצרא ומפיסהו שיזהר שלא יקלקל מראה התכלת: עביד ליה סיסא היה כורך התכלת בחוטין אחרים כדי שלא ישנה מראהו: חייב מיתה תופרו בטליתו. וכמה תהא משולשת תלויה חוץ מן הכנף אורך ד' אצבעות. ושלש שב"ה אומר שתהא כל אצבע אחת מד' בטפח שהוא אצבע של גודל שהן גדולות ד' בגודל שהן ו' של זרת וחמש ושלש באצבע אמר רב פפא הלכתא ד' חוטי צריך למירמו בתוך ג' אצבעות של כנף ויפסיקן קודם שיכניסן. ויכפלו לח' ויקח א' מן החוטין ויעשה ממנו ב' קשרין למעלה סמוך לכנף ויכרוך החוט סביב השבעה עד שיש ויעשה ג' קשרים ויניח שני שלישי גדול מ"ט ב' למעלה וג' למטה ולא איפוך משום מעלין בקודש ולא מורידין. ומ"ט ה' קשרים משום דציצית בגימטריא ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הרי י"ג כנגד תרי"ג מצות. ומשולשת ד' חוץ מן הקרן.

אין לה שיעור למעלה. דכמה דבעי ליהוי אריך: **ויש לה שיעור למטה.** דמשולשת ד' בעינן אצל בציר מהכי לא יא) והלקתני משהו דבמשהו נמי מתכשרי יב) גרדומי: **ולריך לפרודה כי לוליפא דארמאי.** כבלוריית של עובדי כוכבים דבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה: **על הקרן.** על שפת חודה של קרן: **גדיל.** חוטן עבה וחזק יג) בבגד תחילה כדי שלא יהא נוח ליקרע. ל"א גדיל אלו הן חוטין יד) שבשפתי שני הלדדיס וקוראין אוריל"ש: **שהא נוטפת על הקרן.** שהא תולה ומכה על הקרן כלומר טו) כשיגביהה למעלה מן השפה כדי שתהא תולה ומוצעת התליה בקרן: **שריחיק מלא קשר גודל.** לריך שיגביהה מן השפה מלא קשר גדול שיעור הליפורן עם טז) בשר עד פרק לאשון: **ואיצטריך דרב פפא.** דאמר לעיל אריבעה בתוך שלשה דמשמע שלא יגביהה יותר מג' אצבעות: **וכמה דקריב.** לשפה טפי מעלי ואפילו בחודה של שפה טבלא דמסתר: **דסתר וכלר ממלא קשר גודל.** דנסתר יז) ונרחב [הנקב] וילד [הגדיל] למטה עד יח) שעמד בציר ממלא קשר. אי נמי נסתר יט) הנגד מלמעלה שקורין אנפילי"ר עד שנפתח מן השפה עד הנקב ממלא קשר גודל: **בשעה** כ) **עשייה** כא)[**איתמר**]. כב) [הא] דרבי יעקב ותא נמי בשעת עשייה [הוה] מלא קשר גודל: **איכסף.** רב סמא: **א"ל** כב) . לרב סמא: **חד מינייהו.** מבני ארץ ישראל ורבינא מא"י הוה: **ועייף להו.** כג) כופל להם כד) קודם שיתלם בגילית: **ומעייל להו בגלימא.** מכניס הכפל בנקב הטלית: **ואביק להו מיבק.** עוגבן אחור ומכניס כה) שמים הראשיים בתוך הכפל ותלויין בעגיבה כו) בטלית דהכי דריס גדיל שיש כז) גדילים תרתי משמע שהן ד' חוטין כח) ואחר כך כופלן לשמנה: **רמי ח'.** חוטין כט) דכתיב גדיליס כא) לרבות עוד לא) דמסקת יבמות: **דאיתו שיפסר.** לאחר שהכניסן בטלית כופלן והן שיתפסר: **כדידן.** מכניס ד' חוטין ואחר כך כופלן לשמונה: **רמי חוטין.** היה מטיל ציצית לעליתו: **ליי.** לב) ליגלג: **אין לריכה ברכה.** בשעת עשייה: **מאי רומיא.** מאי קושיא: **כל מנוה שבשירה בעובד כוכבים בישראל אינו לריך ברכה.** דאין יכול לומר אשר קדשנו הא עובד כוכבים נמי כשר בה. מפי המורה: **רופא.** מוהל: **ואל ימול כותי.** לפי שמל לשם הר גריזים כדמפרש התם במסכת ע"ז (דף כז.): **מידי הוא עטמא.** דמקשי רב חסדא: **אלא לרב רב מיפסל פסיל.** מילה בעובד כוכבים הלכך איכא למימר דרב חסדא לא לג) קשיא אלא לרב: **ואפה אם בריתי תשמור.** לד) לגימול כמותך אני מוסרנו: **המול ימול.** קרי ביה המל ימול: **סוכה מסייע ליה.** לרב חסדא: **סוכה מכל מקום.** מפרש בפ"ק דמסכת סוכה [מ.]:

מפשרניא

ואביק להו מיבק. ג"ל אלא היה מעביר דרך נקב האבק אלא שבעה חוטין לכל היותר והשמיני מניח וקושר בו דאלר"ב היה יכול להעביר הציצית מן הטלית דרך האבק אחר שעיתן ולא משכחת כלאים בציצית: **תמניא** בגלימא. דריס גדילים אלרבעה וכן מתכלת שבשעת נתינתן בטלית יהו שמונה ולכי ירמיה מדפתי סודר כן ואם כן הוו להו שיתסר דלית ליה אבק: **מנין** לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה. משמע הא אשה כשירה ולא אמר כל שאינו בגלישה אינו בעשייה דהא לא כתיב בגופה לגישה אלא בכלאים ומילתא אחריתי היא וגבי תפילין ט) דרשי כי אתי גוונא: **בישראל אינו צריך לברך.** דמשמע לנו ולא לאחרים: **ואל ימול כותי.** לאחר שהמיר דתו דתמיהיהו לשם הר גריזים אע"ג דגירי אמת הן טוש"ע דגירי אמת הן ועובד כוכבים אע"ג דבפ' המביא תניין (גיטין דף כג.) י) קא אמר גבי גט עובד כוכבים אלעתא דנפשיה עביד שאני התם דסתם אשה לאו לגירושין קיימא אבל סתם מילה לשמה קיימא והכי משני גבי זבחים (דף ב:) ומתון כן ניחא בסמוך דמכשר ליצית בעובד כוכבים מדכתיב ועשו להם דמשמע אחרים יעשו להם ובתר הכי מכשר רב טוויה שלא לשמה ומייתי תנאי מתפילין דמשמע דבציצית נמי בעי לשמה אע"ג דעובד כוכבים כשר ותימה היון דסתמא לשמו קאי אתמי איצטריך לרבות עובד כוכבים וי"ל כי היכי דלא ניימעטי מבני ישראל ותימה וגבי ספרים ותפילין ומזוזות למה לי למעוטי עובד כוכבים מוקשרתם ומתבתם מיפוק לי דסתמא לאו לשמו קאי דבפרק הניזקין (גיטין דף מד:) פסל אזכרות שלא כתב לשמן דאמרינן התם ס"ת שכתבתי אזכרות שבה לא כתבתי לשמן משמע אלא סתמן כתבן דאיבעי למימר שכתבתי שלא לשמן וי"ל ל) דאיצטריך משום עבד ואשה לדוקי ומסוך ומומר אע"ג דתני עובד כוכבים הכי נמי תני כותי אע"ג דסתמיה לשם הר גריזים ולא איצטריך ליה קרא אי נמי לא דק ובעי למימר שלא לשמן דפ' כל הגט (שם דף כד.) תנן כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ואע"ג דסתמא נמי פסול אלמא לא דייק אי נמי נראה דאזכרות נבד בעינן כולי האי ואיצטריך למעוטי אי כתב בלא אזכרה:

ואילו

כובשים בישראל אין צריך לברך כל מצוה שפסולה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכללא הוא והרי מילה דכשירה בעובד כוכבים דתניא ז) עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי ימול ארמאי ז) ואל ימול כותי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כותי ולא ארמאי ובישראל צריך לברך דאמר מר ח) המל אומר ט) ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה מידי הוא טעמא אלא לרב רב פ) מיפסיל פסיל דאיתמר מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר 3 ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר פ) 4 המול ימול המל ימול סוכה מסייע ליה תפילין הוי תיובתיה הרי סוכה דכשירה בעובד כוכבים ק) דתניא ל) סוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא ובישראל אין צריך לברך דתניא ר) העושה סוכה לעצמו אומר מ) ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה לעשות סוכה לא מברך תפילין תיובתיה והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים דתני ס) רב חיננא בריה דרבא

מפשרניא

א) אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה דאי לא תימא הכי כיוצא בו לולב אין לו שיעור הכי נמי דאין לו שיעור כלל והתנן ב) לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר ג) אלא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ד) אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ת"ר ציצית אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר ה) ד ויקחני בציצית ראשי ואמר אביי ו) וצריך ז) לפרודה כי צוציתא דארמאי ת"ר הטיל על הקרן או ח) על הגדיל כשירה רבי אליעזר בן יעקב ט) (אומר) פוסל בשתיהן כמאן אזלא הא דאמר רב גידל אמר רב י) ציצית צריכה י) שתהא נוטפת על הקרן שנאמר 2 על כנפי בגדיהם כמאן כרבי אליעזר בן יעקב אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן כ) וצריך שיריחיק מלא קשר גודל ואיצטריך דרב פפא ואיצטריך דר' יעקב דאי מדרב פפא הוה אמינא תוך ג' דלא ליריחיק טפי וכמה דמקרב מעלי איצטריך דר' יעקב ואי מדרבי יעקב הוה אמינא מלא קשר גודל דלא ליקרב טפי וכמה דריחיק מעלי צריכא רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל אמר ליה לא סבר לה מר להא דר' יעקב אמר ליה כ) בשעת עשייה איתמר איכסיף אמר ליה רב אשי לא תתקיף לך ג) חד מינייהו כתרי מינן רב אחא בר יעקב ד) רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תמניא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילים במקום פתיל רב ירמיה מדפתי רמי תמניא דאינהו שיתסר ולא אביק להו ה) מר בריה דרבינא עביד כדידן רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהבה רמי חוטי וקא מברך לעשות ציצית א"ל מאי ציצי ו) שמענא הכי אמר רב ח) ציצית אין צריכה ברכה כי נח נפשיה דרב הונא על רב חסדא למירמא דרב אדרב ומי אמר רב ציצית אין צריך ברכה והא אמר רב יהודה אמר רב מנין ט) לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר 2 דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית בני ישראל ועשו ולא העובדי כוכבים יעשו והא מאי רומיא אמר רב יוסף קסבר רב חסדא כל מצוה שכשירה בעובד כוכבים בישראל אין צריך לברך כל מצוה שפסולה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכללא הוא והרי מילה דכשירה בעובד כוכבים דתניא ז) עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי ימול ארמאי ז) ואל ימול כותי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כותי ולא ארמאי ובישראל צריך לברך דאמר מר ח) המל אומר ט) ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה מידי הוא טעמא אלא לרב רב פ) מיפסיל פסיל דאיתמר מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר 3 ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר פ) 4 המול ימול המל ימול סוכה מסייע ליה תפילין הוי תיובתיה הרי סוכה דכשירה בעובד כוכבים ק) דתניא ל) סוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא ובישראל אין צריך לברך דתניא ר) העושה סוכה לעצמו אומר מ) ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה ואילו לעשות סוכה לא מברך תפילין תיובתיה והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים דתני ס) רב חיננא בריה דרבא

מפשרניא

ל) בא לישב בה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה ואילו לעשות סוכה לא מברך תפילין תיובתיה והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים דתני ס) רב חיננא בריה דרבא

מפשרניא

מוסף רש"י

לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר. מפרש בגמרא שלשה טפחים תחא הסדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דבעינן נענוע כלקמן (דף לז:) מעלה ומוריד מולך ומניח לענוד רוחות רעות וטלליס רעים (סוכה כט:). **חד מינייהו כתרי מינן.** תד מבני ארץ ישראל, עדיף, פקחים וחריפים (כתובות עה.). **רופא.** שיודע למול ימול ארמאי. שאין מילמו לשם עבודת כוכבים. שהרי אין דרכם למול את בניהם **ואל ימול כותי.** שמל לשם דמות יונה שמעלו בראש הר גריזים ועובדין לה עבודה כדאמר בהכל שוחטין (ו.) ומגין את בניהם לשם יונה זו **כותי ולא ארמאי.** מפני שחשוד על שפיכות דמים (עבודה זרה כב:). **סוכת עכו"ם.** שעשיה לזוד בה בימות החמה (סוכה ח:). **העושה סוכה לעצמו.** ולא לאחרים (שם מו.).

רבינו גרשום

אבל יש לה שיעור למטה. שפחות מד' אצבעות לא יעשה: וצריך לפרודה. הפתילין היוצאין מן הגדיל: כי צוציתא דארמאה. כקורצות שיער של בלורי' שדבוקה מלמעלה ופרודה מלמטה ט): הטיל על הקרן. לסוף הקרן שלא הריחיק שלשה אצבעות: או על הגדיל. על אותו חוט גם שבתחילת הבגד. ואית דאמרי על הגדיל שהטיל הציצית בכנף לרוחב הבגד. שכשאורגין הבגד לרוחבו אורגין אותו וגדל משם: שתהא נוטפת על הקרן. כלומר תהא מרוחקת מן הקרן ותהא יותר ארוך מן הקרן: מלא קשר גודל. היינו קשר השני של גודל דהיינו כאורך אצבע הגודל והיינו בתוך ג' אצבעות דקאמר רב פפא ואידי ואידי הוי חד שיעורא: דלא ליריחק טפי מן הקרן. וכמה דמקרב לגבי הקרן טפי מעלי: איצטריך. דר' יעקב דאמר צריך להריחיק מלא קשר גודל: וכמה דריחיק טפי מעלי קמ"ל דרב פפא דבתוך שלש: דסתר. שהיה מסותר הכנף: ובצר ממלא הקשר גודל עד הציצית: בשעת עשייה איתמר. שצריך שיריחיק כמלא [קשר] גודל. אבל אי הדר בצר ממלא קשר גודל ליית לן בה: חד מינייהו. מבני א"י עדיף כתרי מינן דאורייא דא"י מחכים. משום ג) הוא רבינא: ועייף להו מיעף. דליהוי תמניא והדר מעייל להו בגלימא: ואביק להו מיבק. בעינן דליהוי תמניא חוטין בגלימא עצמה כי היכי דבעינן תמניא במקום פתיל: ולא אביק להו. אלא היה כורך על גבי חמיסר: כי דידן. ארבעה וכופלן: רופא קרי אומן שמל ומרפא: סוכה מסייעא ליה. לרב חסדא:

ג) וכרש"י ד"ל כתוב לתיקר שבתוקות מלמעלה ומלאה דשניסה כיוון לדבר אחד דלגד הראשם הוא דבוק ופוף השער הוא פרוד. ג) אולי ל"ל משום דרבינא מא"י הוה.

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלִַם בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר שָׁם מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֵא:
יחזקאל ח ג
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח
3. וְיֹאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
בראשית יז ט
4. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתֶךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם:
בראשית יז יג

לעזי רש"י

אורילי"ש. מלליס (חוטים בשפות ארינים).
אנפילי"ר [אישפילי"ר]. להתפורר (בגד לחוטין).

שיטה מקובצת

ח) אומר. וישלח תבנית יד ויקחני בציצית ראשי אמר אות ו' נמחק: ט) לפורדה: ג) על הגדיל. פי' רש"י ב' לשונות ונראה דצריך להקפיד על החוטין שבסוף הטלית מכאן ומכאן שאין בהם ערב כמו בשאר טלית [שלא יהא חוץ] ג' אצבעות שצריך להריחיק מחודו של כנף וכן מסקנא דשמעתין שלא יריחיק יותר מג' אצבעות ולא יפחות להריחיק ממלא קשר גודל [לפיכך טוב] שלא יריחיק מן הכנף יותר מדאי: ד) תיבת אומר נמחק: פ) שתהא נוטפת על הקרן. שיהא תולה ומכה על הקרן ולפיכך לא יקשור הציצית למטה ממש שאם כן לא יהא [נוטפת על הקרן] אלא קושר בצד העליון ויהא נוטפת על הקרן וצריך להריחיק כשיעור המפורש משני צידי הכנף: ו) ציצי. דקא שמענא: ז) ואל ימול כותי דברי ר' מאיר. ואע"ג דסבר ר"מ דכותים גירי אמת הן צריך לומר דלאחר מכאן נתקלקלו: הלכה דאין צריך לברך לא לעשות סוכה ולא לעשות ציצית מיהו העושה סוכה מברך שהחיינו ומנהג העולם לסודרו על הכוס: פ) רב. מיפסל: ע) המול ימול. סוכה: י) הזה. נכנס לישב: פ) לא. והא דקתני: יב) מכשרי. בגרדומי': יג) וחזק. שאורגין בבגד: יד) חוטין. שַׁבְּשָׁתֵי: טו) שיגביהנה: טז) עם. הבשר: יז) ונרחב. הנקב ורירד למטה: יח) עד. שניפתח מן הנקב עד השפה ממלא קשר גודל תיבות שעמד בציר נמחק א): יט) נסתר. אריגת הבגד: כ) עשייה. איתמר דר': כא) עשייה הרחבתי: כב) א"ל. רב אשי לרב: כג) להו. היה כופל לשמנה קודם שיתלם בכנף ומעייל: כד) [כה] בטלית. אביק לשון נקב שמכניסים בנקב של כפל דאמרינן בהקומץ רבה [דף לא ע"א] הכר ציר אבקתא: בעינא תמניא בנקב הטלית דהכי דריש: כו) שנים. גדילים משמע. גדילים ד' גדילים שמנה. מרש"י מהר"פ: כז) תיבות ואח"כ כופלן לשמנה נמחק: כח) וכתב גדילים. ותיבות רמי ח' חוטין דכתיב נמחק: כט) עוד. שני ואות מ' נמחק: ל) כך קבלתי: לא) במסכת ואות ד' נמחק: לב) ציצי. לשון: לג) חסדא לא. מצי לאקשויי ותיבת אלא נמחק: לד) להומל כמותך:

לה) א מ"י: פ"א מהלכות ציצית הל' ו טוש"ע ס"מ סי' יא סעיף ד:
ב מ"י: פ"ז מהל' לולב הל' ה סמנ עשין מד טוש"ע ס"מ סימן תכ סעיף ב:
מא ג מ"י: פ"א מהלכות ציצית הלכה ח סמנ עשין כו טוש"ע ס"מ סי' ח סעיף ז:
מב ד מ"י: שם הלכה ו טוש"ע שם ס"מ סי' יא סעיף טו:
מג ה מ"י: שם טוש"ע שם סעיף טו:
מד ו מ"י: שם הל' יח טוש"ע שם סעיף י:
מה ז מ"י: שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף יב:
מו ח מ"י: שם ס"ג ס"מ טוש"ע ס"מ סימן יט סעיף ח:
מז ט מ"י: פ"א מהלכות ציצית הל' יב סמנ עשין כו טוש"ע ס"מ סי' יד סעיף ח:
מח י מ"י: פ"ב מהל' מילה הל' ו סמנ עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ח:
מט א מ"י: פ"ג מהל' מילה ה"ח סמנ שם טוש"ע יד סימן רסה סעיף ח:
נ ל מ"י: פ"ה מהלכות סוכה הל' ט טוש"ע ס"מ סימן תלה:
נא מ מ"י: פ"ח מהל' ברכות הל' מ ט ופ"ו הל' מ סוכה הל' יב טוש"ע ס"מ סימן תרמא וסימן תלט סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצַת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלִַם בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר שָׁם מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֵא:
יחזקאל ח ג
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח
3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
בראשית יז ט
4. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתֶךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם:
בראשית יז יג

לעזי רש"י

אורילי"ש. מלליס (חוטים בשפות ארינים).
אנפילי"ר [אישפילי"ר]. להתפורר (בגד לחוטין).

שיטה מקובצת

ח) אומר. וישלח תבנית יד ויקחני בציצית ראשי אמר אות ו' נמחק: ט) לפורדה: ג) על הגדיל. פי' רש"י ב' לשונות ונראה דצריך להקפיד על החוטין שבסוף הטלית מכאן ומכאן שאין בהם ערב כמו בשאר טלית [שלא יהא חוץ] ג' אצבעות שצריך להריחיק מחודו של כנף וכן מסקנא דשמעתין שלא יריחיק יותר מג' אצבעות ולא יפחות להריחיק ממלא קשר גודל [לפיכך טוב] שלא יריחיק מן הכנף יותר מדאי: ד) תיבת אומר נמחק: פ) שתהא נוטפת על הקרן. שיהא תולה ומכה על הקרן ולפיכך לא יקשור הציצית למטה ממש שאם כן לא יהא [נוטפת על הקרן] אלא קושר בצד העליון ויהא נוטפת על הקרן וצריך

ואילו לעשות תפילין לא מברך. ויודע היה [שלא לברך לעשות תפילין] שאפילו כל עניני ברכות ופ׳ הרואה יראה שלמי מצריך לברך לעשייתם לילית סוכה ותפילין ובערוך הביאו בערך לץ ג׳ וחולק על הש״ס שלנו ובתוספתא דברכות (פ״ו) תני העושה לילית לעצמו מברך שהחייונו [ב] ובפ׳ הרואה (ברכות דף נד.) נמי אמר דאחלים תדשים מברך שהחייונו וכ״כ רב שרירא גאון [ג]: **הקוצים** כו׳. פירש בקונטרס משום תעשה ולא מן העשוי ולי נראה דמה דעביד אחר כך היינו העשייה דאמר רב גופיה תלמן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כשר דזו היא עשייתן וכן פרק קמא דסוכה (דף יח.) גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקליתא זו היא עשייתן אלא טעמא משום דבעינן תלייה לשמה והא דתנן פרק קמא דסוכה (דף ט.) סוכה היסנה בית הלל מכשירין ופריך בגמ׳ ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב עשאה מן הקוליס וכו׳ כי אמרינהו קמיה דשמואל אמר לף מן הסיסין פסולה אלמא בעינן טייה לשמה הכא נמי בעינן עשייה לשמה לפי אותה גילסא [ד] דשמואל פריך ולא מרב ומרב נמי מני לגמרא: **כתנאי ציפן זהב.** תימה דילמא לילית שאני דפ״ק דסוכה (דף ט.) דרש גדליס תעשה לך לשם חובך ואי משום דכתיב לך לאות הא דרשינן ליה לעיל (דף לז:) לך לאות ולא לאחרים והתם גבי סוכה פריך כי האי גוונא מנא הסוכות תעשה לך [ומשני] דאיכתיב למעוטי גזולה ולא דרשי תו מייתי לשם חובך ואי משום דתפילין אימקום למזוזה ומזוזה וספר תורה ליף (לעיל דף לד.) כתיבה כתיבה מגבו הא בגבו גופיה לא בעינן עשייה לשמו: **עד** שיעבדן לשמן. אומר ר״מ דהילכתא כרשב״ג דלעג״ג דהילכתא כרב באיסורי דסוגיין דהיזקין (גיטין דף נד:) דגוילין שלו לא עידבתים לשמן כוותיה אלא והא דפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מח:) דאיפליגו אביי ורבא בהזמנה אי מילתא היא אי לא ומייתי הני תנאי ופי׳ בקונטרס דרבא כרבנן דלא בעו עידוד [ה] דהזמנה לאו מילתא היא מיהו ר״ת ור״ח פירשו דרבא כרשב״ג דיין דבעי עידוד לשמו א״כ הזמנה לאו מילתא היא דאי מילתא היא אפשר בחיתוך העור ובתיקונים קטנים סגי לשויי לשמה והא דבעא אביי מרב שמואל בר׳ יהודה בשמון היכי לבעיתו ליה ואהדר כרשב״ג לא קיבלה מייתי ו״מ דהסיא דהיזקין אפילו כרבנן דלא פליגי אלא בעור תפילין דתשמיש מצוה ולית דהא איכא אי״ן של תפילין ומיקון קדושה יש בה כדמוכח פ׳ במה מדליקין (שבת דף כח:) ופ׳ במה אשה (שם דף סב.) [ו]: **וסממנים.** דבר תימה הוא היאך מערב שום דבר בהלי תכלת ושמא עם הסממנין נקרא תכלת ובקונטרס פי׳ לשרות בהן כדרך הצובעין ששורין אותו בצריף: **מה** טעם טעימה פסולה. ואפילו לשם ליליה מ״מ לשם סיון נמי עבידא והוי כמנחה שקמצה לשמה ולא לשמה והשתא הגך תלת תרי מינהו: **משום שנאמר בליל תבלת.** פי׳ בקונטרס אלא יהא דבר אחר לצבוע בה מתחילה ואפילו למר והוא [ז] שקרוי מרחה שני שבה משמע דאם לצבע בה שני פעמים זה אחר זה פסול אפילו לשמו ולעיל משמע דלא פסלי אלא [ח] טעימה משום דהוא אלא לשמה ומשמע דלא מייתי תנאי אלא מטעמה פסלה אבל לכ״ע [ט] הטעימה כדלעיל א״כ לא אתיא כחד תנא מילתא דהקונטרס לכך ל״ל דאפילו מאה פעמים לשמו יד] משמע דבשר דהא מגבגי כהוה ופ׳ בא לו (יומא דף עב.) דרש ליה לדרשא אחרינא: **ואין** ניקחים אלא מן המומחה. שם רישותא שמא הוא לצעשה ואינו בקי אבל אם נמצאו בשוק רוב מצוין אבל תכלת מומחין הן ולכך מכשירין המוצא חוטי תכלת פ׳ המוצא תפילין (שירובין לו:) וכה״ג אמר בחולין גבי שחיטה טו] (דף יב.): **תפילין** יש להן בדיקה. פי׳ בקונט׳ בחסירות ויתרות ואפי׳ הכי אין נקחין אלא מן המומחה [ט] בעי עידוד לשמן וכן פי׳ ר״ה משה בר מיימון דמזוזה לא בעיא לשמה ולא פירש מנא ליה ושמא מהכא וקשה דפ׳ הניזקין (גיטין דף נד:) משמע דספר תורה

מפשרניא. שם מקוס: ו] **לדוקי עובד כוכביס**[יא]. להכי נקט[יב] דסתמיה בקי בכתיבה (ה): תפילין עשייתן לא זו היא גמר מלותם עד שיקשרם: **בהא פליגי.** רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סבר לילית חובת טלית הילכך עשייתן היא גמר מלותן ורב נחמן סבר חובת גברא היא ועטיפתה זוהי מלותה: **הכי מסגיה לה.** להא דאמר רב יהודה אמר רב לעיל [ע״א] משום הכי קשיא להו לעיל [שם] דרב אדרב: **עשאה.** לילית מן הקוליס הנקליס היינו חוטין ז] המלוין בכל הירייה שקורין פרוקי״ס וקוליין אותם מן הבגד. ל״א להכי קרי להו [ח] הולין שיולאין מן הבגד [ט] כהולין: **יימן.** היינו אותן שיולאין מן הבגד בתפירה: **גרדין.** פריי״ס: **פסולה.** כל זמן שמחוברין לבגד בדעינן עשייה לשמה [י]: **ליפן זהב.** לתפילין: **פסולות.** [יא] בתיס דתיק של עור בעינן דאפילו קשירתן אינן אלא [יב] רצועות במינן כדאמרינן בהקומץ[יג]: **או שעלה עליהן.** שעשה בתיס של עור בהמה טמאה פסולות כדאמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קח.) למען תהיה תורת ה׳ בפיך[יד] מן המותר בפיך: **וסממנים.** [טו]דרך הצובעים לשרות בגדיס בצריף שקורין בייצ״ל: **וטעמ׳ ליה כאודרא.** אודרא מוך וצובעין אותה בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה: **שמע מינה.** מדקלינן יא] לאודרא בעינן בציעה לשם ליליה: [יב]**ושמע מינה.** מדשדינן ביעמא לבדא ולא שדינן ליה ביורה: [יג]**טעימה פסולה.** אם עירה לצבע נסיון ביורה פוסל את כל היורה: **משום שנאמר בליל תבלת.** כל תכלת בעינן [יד](כליל) שיהא כל עיקר מראה התלוון בגמר שלא יהא דבר אחר לצבוע בה מתחילתה: **אפילו מראה שני שבה.** שכבר נצבע בה למר אחר וזה השני כשר: **ושני תולעת.** משמע שני דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת וה״ה לתכלת דכתיב נמי בההוא קרא: **אין לה בדיקה.** קס״ד אין אדם יכול לבודקו אם תכלת הוא אם קלא אינן הוא: **ואינה נקחה אלא מן המומחה.** דהומיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלא מן המומחה שיודע שקלא אינן אסור: **תפילין יש להן בדיקה.** אדם יכול לבודקן אם דקדק בהן בחסרות ויתרות אם לאו ואעפ״כ אין נקחין אלא מן המומחה היודע שלריכין עיבוד לשמם: **ונקחין מכל האדם.** לילכא בהן עיבוד לשמן: **מגביא גילא.** בייס״ל ובגלסן ברפת אלו״ס: **מיא דשבלילתא.** מיס היוצאין מן התלתן שקורין פגגרי״ל: מפשרניא [ג] ספר תורה [א]תפילין ומזוזות שכתבן [ב] [ג]צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה ובישראל א״צ לברך דשלח [ד]רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר׳ יוחנן [ה]על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של [ו] ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ואילו לעשות תפילין לא מברך אלא לאו היינו טעמא כל מצוה [ז]דעשייתה גמר מצוה כגון מילה אע״ג דכשירה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכל מצוה [ח]דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפילין אע״ג דפסולות בעובד כוכבים בישראל אינו צריך לברך ובציצית בהא קמיפלגי מר [ט]סבר חובת טלית הוא ומר סבר חובת גברא הוא א״ל רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה א״ר יהודה אמר רב מנין לציצית בעובד כוכבים שכשירה שנאמר [י]דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית יעשו להם אחרים [יא]אמר רב יהודה אמר רב [יב]העשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה [יג]בעינן טייה לשמה כתנאי [יד]ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואע״פ שלא עיבדן לשמן רבן שמעון בן גמליאל אומר [טו]אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה הא תכילתא היכי צבעיתו לה אמר ליה [טז]מייתינן דם [יז] חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה] ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא ושדינן ליה לההוא [יח] ביעתא וקלינן ליה לאודרא שמע מינה תלת שמע מינה טעימה [יט]פסולה ושמע מינה [כ]דבעינן צביעה לשמה ושמע מינה [כא]טעימה פסלה היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה אמר רב אשי מה טעם קאמר מה טעם טעימה פסולה משום דבעינן צביעה לשמה כתנאי טעימה פסולה משום שנאמר [כב]כליל תכלת דברי ר׳ חנינא בן גמליאל רבי יוחנן בן דהבאי אומר אפילו מראה שני שבה כשר משום שנאמר [כג]ושני תולעת ת״ר תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית [כד]אלא מן המומחה [כה]תפילין יש להם בדיקה [כו]ואין ניקחין אלא מן המומחה ספרים ומזוזות יש להן בדיקה [כז]וניקחין מכל אדם ותכלת אין לה בדיקה והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה (סי׳ בגשם) מייתי [כח]מגביא גילא [כט] ומיא דשבלילתא ומימי רגלים בן

מסורת הש״ס

עין משפט נר מצוה

נב א מיי׳ פ״ח מה׳ מ״ל פ״ב מה׳ תפילין הלכה יג טוש״ע ס״ח סימן לט סעיף ו טור״ע ס״ד סי׳ רפ״ו סעיף ח:

נג ב מיי׳ פ״ד הל׳ ד טוש״ע ס״ח סימן כה סעיף ה:

נד ג מיי׳ פ״ח מה׳ ברכות הלכה ח:

ד [מיי׳ פ״ה מה׳ מזוזה הלכה ז טוש״ע י״ד סימן רפט סעיף ח]:

נה ה מיי׳ פ״ח מהלכות ציצית הל׳ ב ג סמג עשין כו: טוש״ע ס״ח סי׳ יח סעיף ה:

נו ו מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ח:

נז ז מיי׳ פ״ג מה׳ תפילין הלכה טו טוש״ע ס״ח סימן לב סעיף מח:

נח ח מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף לז:

נט ט י מיי׳ פ״ב מהלכות ציצית הל׳ ב ג סמג עשין כו:

ס כ מיי׳ [וסמג שם]:

סא ל מיי׳ שם הלכה ד:

סב מ מיי׳ פ״ג מהלכות תפילין הלכה י טוש״ע ס״ח סימן לט סעיף ס״ח:

סג נ מיי׳ פ״ח מה׳ תפילין הלכה יא וה׳ יג סמג עשין כח:

סד ס מיי׳ פ״ג מהלכות ציצית הלכה ה:

רבינו גרשום

בציצית בהא פליגי. רב אדא בר אהבה דקא מברך לעשות ציצית סבר חובת גברא היא וצריך שיהא חובת גברא ועשייתה ציצית זו היא גמר מצוה. ורב חסדא סבר ציצית אינה צריכה ברכה דחובת גברא היא. ועשייתה לאו גמר מצוה עד דמעטף לה: עשאה. לציצית מן הקונין מאותן חוטין שיוצאין מן הבגד הארוג וקוצצין אותו להשוותו: מן הנימין. ה) מן נימין חוטין שמצא: מן הגרדין. שקורין פרנש: פסולין. שכל אלו לא נחתכו לשמן: מן הסיסין כשירה. עדיין לא היה לשום צורך דבר ואיכא חתיכה לשמה: ציפן זהב. לתפילין: פורתא בביעתא. בקליפה של ביצה: אודרא. צמר רך: ש״מ טעימה פסול מדקלינן לאודרא: ומדלא טעמינן ביורה ש״מ טעמה פסלה משום שנאמר כליל תכלת. כלומר בלא הצמר שביורה בעינן שיהא לשם תכלת: אפילו מראה שניה שצובעין פעם שניה מן התכלת כשר משום תכלת שני׳ תכלת וארגמן ותולעת שני. קרי ביה שני. וקא משמע האי שני [קאי] נמי אתכל׳ דמכשר אפילו מראה שניה: תכלת אין לה בדיקה קא משמע השתא דאינה צריכה בדיקה: ואין ניקחין אלא מן המומחה. שיודע שקלא אילן אסור: תפילין יש להן בדיקה בחסירות ויתירות או אם עשויין כהלכתן: ואין ניקחין אלא מן המומחה שעשאם לשמן: מגביא גילא. מין צבע וַקשוֹלֶר בלע״ז: שבלילתא. תלתן. ומי רגלים של קטן שעבר עליהן ארבעים יום:

ה) מוזי ל״ל מן החוטין שיוצאין מהתפילה וכמו שפרש״י.

שיטה מקובצת

א) מין מסור עובד כוכבים: ב) ראש. היינו כשאין לו אלא אחת או שסח בין הפילה לתפילה. תו״א: ג) חלזון. וסממנין ורמינן להו בביורה ומרתחינן להו: ד) להחוא דביעתא: ה) מיא דשבלילתא: ו) מין עובד כוכבים כומר להכי נקט כומר: ז) התלויין. בסוף: ח) לשמה. והאי תלוי ועומד בה: מן הסיסין למשילי: כשירה דאיכא תליה לשמה: כתנאי אי בעינן טוייה לשמה: ט) פסולות. הבתים דבתים של עור. ותיבות בתים דתיק נמחק: י) ברצועות במינן: יא) לאודרא. שלא יעשנו ממנה ציצית: טעימה פסולה. אותו צמר שצובעין לשם נסיון פסולה לציצית: יב) שהחיינו. ורב שרירא גאון כתב דלא סמכינן עלה ואין מברכין שהחיינו רק מדבר הבא מזמן לזמן: יג) עבור. לשמה דהזמנה: יד) לשמו כשר. תיבת משמע נמחק: טו) שחיטה. א״נ (לא) שאני בין הלוקח לבחתלה להיכא דמצאן דכיון שבא ליקח אל יקח אלא מן המומחה אבל להפסיד מציאתו הוי כמו בדיעבד שלא יפסיד מציאתו. מהר״פ:

ג) נינין מה: ע״ש, ב) ל״ל מין, ג) [לעיל לו.], ד) [בכרכות ה:], ה) [לעיל מז.], ו) סוכה טו., ז) [סנהדרין מח: נינין מה:], ח) עטמה בפקלה. ל״ק, ט) בפ״ח: מין גוי גלת, י) בפ״ל נטפ: נגלת, י״ל קוקין. ל״ק, יא) קוקין. ל״ק, יב) [לעיל לה.], יג) [שמות יג], יד) לשרות בהן כדרך הלובנין לשרות בצריף. ל״ק, טו) עיין ל״ק. ל״ק, טז) עטמה בפקלה אם בצע נסיון. ל״ק, יז) ל״ק מ״ו, יח) [ועי׳ הטשה וכו׳ כתב כי שריא׳ וכו׳ לשנות מוס׳ סוכה מו. סד״ה לשנות וכו׳ ובמה לפי הנוסחת שהיה לפני המהרש״ל דהכא ע״ז אתי שפיר], יט) משמע׳. ל״ק, כ) [וגם״ש מוס׳ פנהדרין מח: ד״ה מש״ש ותוס׳ נינין מה: ד״ה עדן], כא) קרוי. ל״ק, כב) משום טעמא דהוס. ל״ק, כג) הטעם כלעיל מ״ב לא אתיא כחד תנא קוראים לכחול תנא כלל אלה בנגד ולא נתנו בה לשם איפין לשם שמים היא מן הסיסין. פקנינות כדוריות של חוט לומ״ס בשרה. הוחל כי אמריתה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב וזל שמואל היה, לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו, כך אמר לי רב וכשהגליתי לדברים לפני אמוראל נחלק עליו (שם). ציפן דפסולות. הלכה למשה מסיני הוא. טלה עליהן. לשון עולה, כלומר מיקן בעור בהמה טמאה פסולות. דכתיב בהן (שמות יג) למען תהיה תורת ד׳ בפיך ואע״פ שלא עיבדן. לעור זה לשמו, דהזמנה

לאו מילתא היא ולא מיכפת לן בה (סנהדרין מח:).

מסורת הש״ס

ה) [לעיל לו.], ו) [בכרכות ה:], ז) סוכה טו., ח) [שמות יג], ט) [בסנהדרין מח: נינין מה:], י) [לעיל מז.], יא) [לעיל לה.], יב) [לעיל לו.], יג) [שמות יג], יד) לשרות בהן כדרך הלובנין לשרות בצריף. ל״ק, טו) עיין ל״ק. ל״ק, טז) עטמה בפקלה. ל״ק, יז) ל״ק מ״ו, יח) [ועי׳ הטשה וכו׳ כתב כי שריא׳ וכו׳ לשנות מוס׳ סוכה מו. סד״ה לשנות וכו׳ ובמה לפי הנוסחת שהיה לפני המהרש״ל דהכא ע״ז אתי שפיר], יט) משמע׳. ל״ק, כ) [וגם״ש מוס׳ פנהדרין מח: ד״ה מש״ש ותוס׳ נינין מה: ד״ה עדן], כא) קרוי. ל״ק, כב) משום טעמא דהוס. ל״ק, כג) הטעם כלעיל מ״ב לא אתיא כחד תנא קוראים לכחול תנא כלל אלה בנגד ולא נתנו בה לשם איפין לשם שמים היא מן הסיסין. פקנינות כדוריות של חוט לומ״ס בשרה. הוחל כי אמריתה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב וזל שמואל היה, לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו, כך אמר לי רב וכשהגליתי לדברים לפני אמוראל נחלק עליו (שם). ציפן דפסולות. הלכה למשה מסיני הוא. טלה עליהן. לשון עולה, כלומר מיקן בעור בהמה טמאה פסולות. דכתיב בהן (שמות יג) למען תהיה תורת ד׳ בפיך ואע״פ שלא עיבדן. לעור זה לשמו, דהזמנה

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
2. וְעָשִׂיתָ אֵת מַעֲיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: שמות כח לא
3. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקְחוּ לְמְטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזוֹב: ויקרא יד ד

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לדוקי וכו׳ בכתיבה סה״ד ותמ״ל מ״ה לאו גמר מצוה תפילין:

גליון הש״ס

גמ׳ תפילין יש להם בדיקה. נ״ר הרי״ף פפרים יש לסם בדיקה ואין נקחין אלא מן המומחה תפילין ומזוזות יש לסם בדיקה ונקחין מכל אדם. ועיין בתמר״ן בתלמוות פ״ח דסוכה.

לעזי רש״י

פרוקי״ש [פלוקי״ש]. נימי שתי עודפים.
פרנ״ש [פרנגי״ש]. ציציות (השבציות של הבד).
ביצ״א [בייס״א]. אלום (בגרמנית).
ביס״א. אלום (בגרמנית).
אלו״ם. אלום.
פנגרי״א [פינגרי״ן]. חלבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין).

מוסף רש״י

כל שאינו בקשירה. עבד ואשה אינן בקשירה, דמצות עשה שהזמן גרמא היא, דלילה ונשים לאו זמן תפילין הוא, בוחר גיהי אריות הן, מומר וכו׳ הרי פרקו מעליהן עול (גיטין מה: ע״ש). על תפילין של יד וכו׳ להניח תפילין. דבשל יד ממתיל לנטיה (לעיל לז.). על תפילין של ראש וכו׳ על מצות תפילין. דעבכשי גומר את המצוה (שם). עשאה. לילית מן הגרדין. פרנ״ש שנולין בקוף הטלאים, מומר האתיגה, ונגל שם לילית מינה וכה מן הקונרין. מוטין שמתקו בשמי וקומרין אוזן ותלוין לרשמיהן בכנגד לאחר שנתלג וקרי להו קוליין ע״ש שבולגות הקוליס מן הגיבמין. כגון טלית שתפרה לו שעשו בה לאמרת במתנו ולאחי מוטי התפירה תלויים בה, ומהן גדלו הלילית דסולה. וחלין ותלוין ומומרים כל אלה בנגד ולא נתנו בה לשם לילית לאו מלבד לשמה לשם בה מן הסיסין. דקנינות כדוריות של חוט לומ״ס בשרה. הוחל כי אמריתה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב וזל שמואל היה, לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו, כך אמר לי רב וכשהגליתי לדברים לפני אמוראל נחלק עליו (שם). ציפן דפסולות. הלכה למשה מסיני הוא. טלה עליהן. לשון עולה, כלומר מיקן בעור בהמה טמאה פסולות. דכתיב בהן (שמות יג) למען תהיה תורת ד׳ בפיך ואע״פ שלא עיבדן. לעור זה לשמו, דהזמנה

כן ארבעים יום. מתיעוק בן ארבעים ה[1]. ל"א שעברו מ' יום משילמו מנגוף המלכ ט[2] (נתקלקל): **ונפרד חזותא.** נתקלקל המרגלא פסולה דקלא אילן הוא: **חמירא ארכסא.** שאור קשה: **וסימניך.** איזה שינוי כשר ואיזה שינוי פסול שינוי שקר המשנה דברו לרעה הכל יודעין שרע הוא י[1] ט[2] [שינוי אמת המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא]: **מאי אין לה כדיקה דקאמר נמי אטעימה.** אין מלכ יכול לבדוק אלמר אם לשם תכלת נעבע אם לטעימה לשם ניסיון ואמרו לעיל [מנ:] דטעימה פסולה. ל"א אטעימה וה"ק אין בודקין יורה של תכלת בטעימה שלא יפסל כל היורה אלא שקיל בציעתא דמפרש לעיל [שם]: **מר.** שם חכם: **ממשכי.** שם מקום: **לאו אכלא הוא.** דהא איפכא חזותא דכרכ יאתם ולאו אכלא אילן הא מיסתני למעליותא כדר"א ז[1]: **שמועתא.** דרכ יאתם ודרכ ח[2]: אדא אהדדי איתמר בדרב יצחק בריה דרב יהודה ואיפרד חזותיה בדרב ג[3] אדא ואישתנאי למעליותא סבר למיפסלה אמר להו רב אחאי אלא הא לא תכילתא היא ולא קלא אילן היא אלא שמע מינה שמועתא אהדדי איתמר היכא דבדקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה לא איפרד חזותיה כשרה איפרד חזותיה בדקינן לה בדרב ד[3] אדא בחמירא ארכסא אישתני למעליותא כשרה לגריעותא פסולה שלחו מתם [2]שמועתא אהדדי איתמר רבי מני דייק וזבין כחומרי מתניתא א"ל ההוא סבא הכי עבוד קמאי דקמך ואצלח עיסקייהו ת"ר [2]הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן העובד כוכבים מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה ואע"פ שאמרו אין אדם [2]רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך [5]ויהרגנו רב יהודה [6]רמי תכילתא [5]לפרזומא דאינשי ביתיה ומברך [7]כל צפרא להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי [3]דתניא תפילין כל זמן [7]שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה איניש צניעא הוה ולא שרי ליה לגלימה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר [3]הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש [8]פוטר בנשים מפני [7]שמצות עשה שהזמן גרמא הוא [3]וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא דאי כהנים לוים וישראלים פטירי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב [1]לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל [9]נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא [10]עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש [7]דתניא [2]וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר [3]אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה ·מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני [2]כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי

[1] כדרב אויא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא תכלת ובהאי קלא אילן: שמועתא: [2] דדרב אויא: [3] כו' דהא דרב אויא: [4] מוכרין טלית: [5] וסבורה דישראל: [6] ליה ועבדה: [7] עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים השלית: [8] ישראל פלוני: [9] דלילה נמי: [10] כשנתעטף בה: [11] כולה: [12] מצפרא לילרך: [13] היום הס"ד דאח"כ מה"ד כי משני מכסות: [14] יום דשני: [15] עיבוד לשמה ואפ"ה נקחים: [16] ניקחין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי לתפור לא לבדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אבל ספרים ומזוזות אין בהן טורח לבודקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"ם: [17] ורב אויא: [18] פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן:

[1] (סוכה יח.), [2] (שם מו.), [3] ערכין ג.: [מזוזן ב:], [4] (ע"מוס' ברכות יד: ד"ה ויתמכן), [5] (קדושין כט., וש"ע), [6] (ע"מוס' לעיל מא. כתוב ד"ה תכלת), [7] שבת מ: זמתים יח.; [8] ל"ק מ"ז, [9] וכן הוא ברש"י ברי"ף. ל"ק, [10] כל לפרל פעם. ל"ק, [11] כיומא. ל"ק, [12] (היו לו יעבד"ן), [13] בעי עבוד לשמה ומתמא מפרש דהכא בשלר ספרים פירי ודוחק הוא ומלאה. ל"ק, [14] (שם ועי"ש דלמתא הכי לפרינן), [15] תפילין ממי שאינו מומחה כו' התם בדיעבד פירי ולפי' הקונטרס נמי יש לפרש בדיעבד כו' כל"ל. ל"ק, [16] רש"ק מ"ז, [17] פעם אחת. ל"ק, [18] ע' הגירסא ברש"ש ובמלאכת שלמה ובכל"ש תלכות קטנות, [19] [כס"מ: בחוקק], [20] נמי בדיקה. ל"ק, [21] ודע מקבלת אילן אבל מיהו נופיש ובי' רש"ל אבל מקבלת אילן לא דמיהו כו' ומוחק מיהות לא ידע קמייתא ובכ"ז נורס כגירסת שלפניו. ל"ק, [22] נאמרי. ל"ק, [23] ועי' תוס' בפסחים מג.: מל"ש מל"ש ומתה שליימתי שם על לדון,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ת"ל ד"ה לילה וכו' אמתי מנכך הא א"צ לברך אלא פעם: (ב) ד"ה ומשני כי וכו' ואמת לילה לילה ל"ש כל"ל והד"ש: (ג) ד"ה כשות סומא אמור דמיינ:

גליון הש"ס

גמ' לפרזומא דאינשי ביתיה. עיין תוס' יו"ט ריש סוטה ד"ה ר"ש ר"מ: תד"ה ור"ש וכו' דהתם שאני דבתיבי בחד קרא. עי' יומות דף ד ע"ל תד"ה לכמיר:

מוסף רש"י

רמא תכלתא. הטיל ציצית לפרזומא דאינשי ביתיה. לגלות אשמו דקסבר לילה זמן ציצית הוא, ולפיכם אותו (במדבר טו) פרט לכסות סומא, אבל כסות לילה חייב והיא מצות עשה שאלא הזמן גרמא ונעשה חייבות (שובה יא.). **תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן.** ואפילו חולצן ומניחן מאה פעמים ביום (שובה מו.). **הכל חייבין בציצית.** לאמוי קטן היודע להתעטף (חולין ב:). **שהזמן גרמא.** שהזמן גורם לה שאבות (קידושין כט.). **הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו.** בעידן עבודה, דאבנט של כלאים היה דכתיב (שמות כט) ואת האבנט שש משזר ומדשש כתנת תכלת מעמרת (ערכין ג:). **פרט לכסות לילה.** טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית (זבחים יח:). **אשר תכסה בה.** ריבוי דקרא הוא שישנה בראיה אצל אחרים. וקרינן ביה ולפיכם לאחרים ביום, ולא אמי אבר תכסה ומפיק ולפיכם שאינה בראייה. ואי מרבינן לה מאבר תכסה קא עקרת ליה ולפיכם (שובת כז:).

שיטה מקובצת

א) צפרא אי איפרד: ב) ורב אויא: ג) בדרב אויא ואשתני: ד) בדרב אויא: ה) ארבעים יום ל"א שעברו עליהם מ':

בן ארבעים יום. פירשתי פרק האשה בדיקה נמי דקאמר אטעימה. ובדיקה דרב יתחק ורב בר[1] אדא אהדי בלוקא מן המומחה שיודע דטעימה בה[2]) פסולה ג) אבל לא ידע מקלא אילן דאיהו גופיה לא ידע: **ור"ש פוטר בנשים.** אף על גב דאמרינן ברכות (דף כ:) גבי קידוש דנשים חייבות בכל שיטנו בשמירה ישנו בזכירה וזכור ושמור בדבור אחד נאמרו ואמרינן נמי במכילתין ובירושלמי דגדילים ולא תלבש בדיבור אחד נאמרו לאו מילתא היא דהתם לא אימתר בדבור אחד אלא לאשמועינן הא אבל הכא אימתר כי היכי דלא ד) ניסתרו אהדדי והכי נמי אין להקשות דגדולים כי היכי דמרבינן (פסחים מג.) גבי אכילת מצה ה דהתם שאני דכתיבי בחד קרא ו) : ורבי

[1] כדרב אויא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא תכלת ובהאי קלא אילן: שמועתא: [2] דדרב אויא: [3] כו' דהא דרב אויא: [4] מוכרין טלית: [5] וסבורה דישראל: [6] ליה ועבדה: [7] עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים השלית: [8] ישראל פלוני: [9] דלילה נמי: [10] כשנתעטף בה: [11] כולה: [12] מצפרא לילרך: [13] היום הס"ד דאח"כ מה"ד כי משני מכסות: [14] יום דשני: [15] עיבוד לשמה ואפ"ה נקחים: [16] ניקחין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי לתפור לא לבדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אבל ספרים ומזוזות אין בהן טורח לבודקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"ם: [17] ורב אויא: [18] פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן:

[1] (סוכה יח.), [2] (שם מו.), [3] ערכין ג.: [מזוזן ב:], [4] (ע"מוס' ברכות יד: ד"ה ויתמכן), [5] (קדושין כט., וש"ע), [6] (ע"מוס' לעיל מא. כתוב ד"ה תכלת), [7] שבת מ: זמתים יח.; [8] ל"ק מ"ז, [9] וכן הוא ברש"י ברי"ף. ל"ק, [10] כל לפרל פעם. ל"ק, [11] כיומא. ל"ק, [12] (היו לו יעבד"ן), [13] בעי עבוד לשמה ומתמא מפרש דהכא בשלר ספרים פירי ודוחק הוא ומלאה. ל"ק, [14] (שם ועי"ש דלמתא הכי לפרינן), [15] תפילין ממי שאינו מומחה כו' התם בדיעבד פירי ולפי' הקונטרס נמי יש לפרש בדיעבד כו' כל"ל. ל"ק, [16] רש"ק מ"ז, [17] פעם אחת. ל"ק, [18] ע' הגירסא ברש"ש ובמלאכת שלמה ובכל"ש תלכות קטנות, [19] [כס"מ: בחוקק], [20] נמי בדיקה. ל"ק, [21] ודע מקבלת אילן אבל מיהו נופיש ובי' רש"ל אבל מקבלת אילן לא דמיהו כו' ומוחק מיהות לא ידע קמייתא ובכ"ז נורס כגירסת שלפניו. ל"ק, [22] נאמרי. ל"ק, [23] ועי' תוס' בפסחים מג.: מל"ש מל"ש ומתה שליימתי שם על לדון,

מה א ב מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ה:
סו ג מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ז טוש"ע ת"ש סימן כ סעיף ה:
סז ד ה מיי' שם פ"ג הלכה ט [שו"ע א"ח סימן כ סעיף ב]:
סח ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ח ועי"ש סמג עשין כו טוש"ע א"ח סימן ח סעיף טז:
סט ז מיי' פ"ד מהלכות תפילין הל' ז סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' כה סעיף יב:
ע ח מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ח ועי' בהגהות וכ"מ סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' יח סעיף ב:
עא ט מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה יא וס"י מהלכות כלאים הל' לב:
עב י מיי' פרק ג' מהל' ציצית הל' ז טוש"ע א"ח סי' יח סעיף ג:
עג כ מיי' שם פ"ג טוש"ע שם [וסי' יח סעיף ג]:

תורה אור השלם

1. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:
דברים כב יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
במדבר טו לט
3. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב

רבינו גרשום

איפרד חזותא. אם נפסל מראהו: ארכסא קשה שהחמיץ ביותר: שינוי שקר. היינו לגריעותא ופסול: ושינוי אמת. היינו למעליותא וכשרה: אטעימה קאמר. כלומר כיון דצבעי נמי לשום טעימה משום הכי אין לה בדיקה דאין אדם יכול להבחין אם נצבעה לשום טעימה או לשם תכלת לציצית: במשכי. שם מקום: הא לא תכלתא היא. דאיפרד חזותא ולא קלא אילן דאישתני למעליותא: דאיכ דובין בחומר מתניתא. דלא זבין תכלת אלא מן המומחה שצבעו לשם תכלת ובדיק לה בתרייהו: מן העובד כוכבים מן התגר. אם לקחה מעובד כוכבים תגר כשרה דישראל יהבה ניהליה לזבוני: מן העובד כוכבים הדיוט פסול. דליכא למימר דישראל היא דלהדיוט לא יהיב אינש מידי לזבוני אלא עשאה להטעות עצמו: הכא תרגימו משום זונה. שמא עובד כוכבים היה נותן לה אותו טלית באתנה ותוציא לעז על שום בר ישראל ותאמר פלוני נתן לה טליתו מצוייצת בשכר ומשום הכי אין רשאין למכור: שמא. יתעטף בו העובד כוכבים ויראהו ישראל ויחשוב שיהודי הוא ויבא להתלוות עמו בדרך ויהרגנו העובד כוכבים. ואעפ"כ מן העובד כוכבים מן התגר כשרה: לפרזומא דאינשי ביתיה. לבגד שאשתו מתכסה בו והוא נמי היה מתעטף בה: מדרמי. לבבד אשתו קסבר ציצית לאו זמן גרמא דסבר דלילה נמי זמן גרמא דסבר חייבות וטליתה חייבת. ומאחר דלאו זמן גרמא אפילו הכי אמר מר דלא אישתרי כלאים לגבייהו הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש דתניא וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי

[1] הוא שינוי אמת המשנה דבריו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא: [2] כדרב אויא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא תכלת ובהאי קלא אילן: שמועתא: [3] כו' דהא דרב אויא: [4] מוכרין טלית: [5] וסבורה דישראל: [6] ליה ועבדה: [7] עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים השלית: [8] ישראל פלוני: [9] דלילה נמי: [10] כשנתעטף בה: [11] כולה: [12] מצפרא לילרך: [13] היום הס"ד דאח"כ מה"ד כי משני מכסות: [14] יום דשני: [15] עיבוד לשמה ואפ"ה נקחים: [16] ניקחין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי לתפור לא לבדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אבל ספרים ומזוזות אין בהן טורח לבודקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"ם: [17] ורב אויא: [18] פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן: